

دین و زندگی (۲)

* با توجه به آیات و احادیث به سؤالات زیر پاسخ دهید.

آیه شریفه ﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى﴾ بیانگر کدام اصل عام و همگانی در نظام خلقت

است؟ (۵/ نمره)

اصل هدایت (خداوند هر مخلوقی را که خلق می‌کند، برای رسیدن به آن هدف او را راهنمایی می‌کند). (۵/۰)

(درس ۱ - صفحه‌های ۹ و ۱۰)

خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ نه تنها انسان، بلکه هیچ مخلوقی را بدون هدایت رها نکرده است. او هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می‌فرماید. پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است که آیه زیر نیز به آن اشاره دارد:

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي	أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ	ثُمَّ هَدَى
گفت پروردگار ما همان کسی است که	بخشیده است به هر چیزی آفرینش را	سپس [او را] هدایت کرده است.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اصل هدایت (هدایت عام) ← مشترک میان تمام مخلوقات

شیوه هدایت (هدایت خاص) ← متفاوت میان مخلوقات و متناسب با ویژگی‌های هر کدام از آنها است.

درس Box

آیه زیر را تکمیل کنید. (۵/۵ نمره)

۲

﴿إِنَّمَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾

مشاوره حفظ کردن متن عربی و ترجمه آیه ولایت، حدیث ثقلین و آیه تطهیر الزامی است.

وَلِيَّكُمْ (۵/۲۵) - يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ (۵/۲۵) (درس ۷ - صفحه ۱۸۵)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه تحت اللفظی آیه ولایت:

إِنَّمَا وَلِيَّكُمْ	اللَّهُ وَرَسُولُهُ	وَالَّذِينَ آمَنُوا	الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ	وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ
فقط ولی	خداوند و رسول او	و کسانی اند که ایمان آورده اند	همان کسانی که نماز را بر پا می دارند	و زکات می دهند در حالی که در رکوع هستند.
(سرپرست) شما				

آیه شریفه ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ تَطْهِيراً﴾ را تکمیل کنید. (۵/۵ نمره) (فرداد ۱۴۰۴)

نهایی

پاسخ: الرَّجَسِ (۵/۲۵) - يُطَهِّرْكُمْ (۵/۲۵) (درس ۷ - صفحه ۹۱)

ترجمه تحت اللفظی آیه:

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ	لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرَّجَسَ أَهْلَ الْبَيْتِ	وَيُطَهِّرْكُمْ تَطْهِيراً
همانا خدا اراده کرده است	که دور کند از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را	و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد.
یه جور دیگه	آیه ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ عَنْكُمُ الرَّجَسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرْكُمْ﴾ را تکمیل کنید.	جواب: لِيُذْهِبَ - تَطْهِيراً

مطابق با سخنان امیرالمؤمنین (ع) چگونه می‌شود اهل حق و باطل را شناخت؟ (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

امیرالمؤمنین (ع): «ابتدا حق را بشناس تا بتوانی اهل آن را بشناسی؛ (۵/۲۵) و نیز ابتدا باطل را بشناس تا بتوانی اهل آن را شناسایی کنی.» (۵/۲۵) (درس ۸ - صفحه ۱۰۲)

فردی که در میدان جنگ جمل در تشخیص حق و باطل دچار تردید شده بود، سرانجام چاره کار را در این دید که جواب را از علی (ع) بگیرد.

امام بدون این که فوراً بگوید من بر حق هستم، معیاری در اختیار وی قرار داد که با آن معیار بتواند همواره جریان و شخصیت‌های سیاسی و اجتماعی را براساس آن معیار ارزیابی کند و حق یا باطل بودن آن‌ها را به دست آورد. از این رو، به وی فرمود: «کار را واژگون کرده‌ای! می‌خواهی حق و باطل را به وسیله شخصیت‌ها بشناسی. در حالی که شخصیت‌ها هستند که باید با مقیاس حق، سنجیده شوند. ابتدا حق را بشناس تا بتوانی اهل آن را بشناسی؛ و نیز ابتدا باطل را بشناس تا بتوانی اهل آن را شناسایی کنی.»

په‌جور دیگه از نظر حضرت علی (ع) شخصیت‌ها را باید با چه مقیاسی سنجید؟

پاسخ: مقیاس حق

۴ از نظر رسول خدا (ص) چرا اقوام پیشین دچار سقوط شدند؟ (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند. (۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۷۰)

روزی فردی از یکی از قبایل صاحب‌نام مدینه، دزدی کرد و جرم او ثابت شد. رؤسای قبیله فکر می‌کردند که رسول خدا (ص) به دلیل جایگاهی که قبیله این فرد دارد، وی را مجازات نخواهد کرد؛ اما با کمال تعجب دیدند که پیامبر می‌خواهد حکم را اجرا کند. واسطه‌های مختلفی نزد رسول خدا (ص) فرستادند، تا ایشان را از اجرای حکم منصرف کنند. حتی برخی نزدیکان رسول خدا (ص) را واسطه قرار دادند، اما ایشان نپذیرفت و به آنان فرمود: «اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند؛ اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می‌کرد رهایش می‌کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می‌کرد وی را مجازات می‌کردند.»

دربش Box

تلاش برای برقراری عدالت و برابری (یکی از ابعاد رهبری رسول خدا (ص)):

- ۱- رسول خدا (ص) در این مورد با قاطعیت عمل می‌کرد و می‌کوشید جامعه عادلانه بنا کند.
- ۲- این اقدام پیامبر (ص) در شرایطی انجام می‌گرفت که در جامعه آن روز، تبعیض طبقاتی امری پذیرفته شده بود.
- ۳- رسول خدا (ص) درآمد بیت‌المال را میان مسلمانان به تساوی تقسیم کرد و فرقی میان عرب و غیرعرب نمی‌گذاشت.
- ۴- رسول خدا (ص) در برابر نادیده‌گرفتن حقوق افراد جامعه کوتاه نمی‌آمد و متجاوزان حقوق مردم را مجازات می‌کرد.

براساس آیه «إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَ النَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ» پیامبر اکرم (ص) خود را چگونه به

یهودیان و مسیحیان معرفی می کرد؟ (۵/۰ نمره)

۵

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ادامه دهنده راه همه انبیاء (۰/۲۵) و تمام کننده کار آنان (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۲)

هر پیامبر جدیدی که از طرف خداوند مبعوث می شد، نه تنها پیامبران گذشته را انکار و رد نمی کرد، بلکه آن ها را تصدیق و خود را ادامه دهنده راه آنان معرفی می کرد. پیامبر جدید از مردم می خواست به دستور خداوند از او پیروی کنند و یاری اش دهند. پیامبر اکرم (ص) نیز که در سلسله انبیاء قرار داشت. از همین روش پیروی کرده است. ایشان خود را ادامه دهنده راه همه انبیاء و تمام کننده کار آنان معرفی کرد و از یهودیان و مسیحیان خواست تا به ایشان ایمان آورند. این مطلب در دو عبارت قرآنی زیر آمده است:

الْف) وَ مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ	قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
جز این نیست که محمد پیامبری است	که آمده اند پیش از او پیامبرانی دیگر

ب) إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ	كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ	و النَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ
همانا به تو وحی کرده ایم	همان گونه که وحی کردیم به نوح	و پیامبران پس از او

۶

بیت «نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت/ به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد» با کدام یک از آیات زیر

ارتباط دارد؟ (۵/۰ نمره)

الف) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ إختِلَافًا كَثِيرًا»
ب) «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبِطْلُونَ»

مشاوره در هر درس باید ارتباط میان آیات و اشعار این درس با سایر مطالب ذکرشده در آن درس را به خوبی یاد بگیرید.

گزینه «ب» (۵/۰) (درس ۴ - صفحه ۳۰ و ۳۸)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیت «نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت/ به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد» به این معناست که رسول خدا (ص) با وجود این که درس ناخوانده بودند، اما با تعالیم اسلام، خود درس دهنده و آموزگار بسیاری از اندیشمندان شدند. این مفهوم در آیه زیر نیز آمده است:

وَ مَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ و نمی خواندی پیش از آن (بعثت) هیچ کتابی را	وَ لَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ و نمی نوشتی با دست خود	إِذَا لَارْتَابَ الْمُبِطْلُونَ که در آن صورت به شک می افتادند اهل باطل (کجروان)
---	--	--

* درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

معایوه در سال چهارم هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام علی (ع)، حکومت مسلمانان را به دست

گرفت. (۵/۰ نمره)

نادرست (۵/۰) (درس ۹ - صفحه ۱۱۱)

معایوه در سال چهارم هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع) (نه امام علی (ع)) حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت خدا (ص) را به سلطنت تبدیل کرد.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درجی Box

معایوه] در زمان امام علی (ع): جنگ صفین را علیه ایشان راه انداخت.
[در زمان امام حسن (ع): با بهره‌گیری از سستی یاران ایشان حکومت مسلمانان را به دست گرفت.
[برخلاف تعهد خود، یزید را جانشین خود قرار داد.

په‌جور دیگه ➡ معایوه در زمان امام حسین (ع) حکومت مسلمانان را به دست گرفت (ص/غ): غلط - در زمان امام حسن (ع) حکومت را به دست گرفت.

دفاع منطقی از اعتقادات، سبب تفرقه و جدایی نمی‌گردد و دل‌ها را به هم نزدیک می‌کند. (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

درست (۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۷۶)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یکی از اقدامات مربوط به برنامه وحدت میان مسلمانان این است که اعتقادات خود را با دانش و استدلال ارتقا ببخشیم تا بتوانیم با دیگر مسلمانان براساس معرفت و استدلال سخن بگوییم و اعتقادات خود را به نحو صحیح و بدون نزاع و ناسزاگویی بیان کنیم. دفاع منطقی از اعتقادات، نه تنها سبب تفرقه و جدایی نمی‌شود، بلکه دل‌ها را به یکدیگر نزدیک می‌کند. بنابراین، لازم است برنامه‌ای برای شناخت بیشتر معارف قرآن، سیره و سنت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت ایشان (ع) تنظیم کنیم.

خدا فقط یک دین برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به «اسلام» تعبیر می‌شود. (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

درست (۵/۰) (درس ۳ - صفحه ۳۳)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به «اسلام» تعبیر می‌شود. هر یک از پیامبران، این دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند. آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

نکته

تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند، اسلام است. ترجمه آیه شریفه ۸۵ سوره آل عمران: «و هرکس که دینی جز اسلام اختیار کند، هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیان‌کاران خواهد بود.»

مشخص کنید هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک

۱۰

مورد اضافی است.) (۱ نمره)

الف) ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)	۱) منزوی شدن شخصیت‌های باتقوا و جهادگر
ب) تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث	۲) بی‌بهره‌ماندن مردم از یک منبع مهم هدایت
ج) ارائه الگوهای نامناسب	۳) به جایگاه برجسته رساندن افراد دور از معیارهای اسلامی
د) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت	۴) میدان دادن به اندیشه‌های تقویت‌کننده قدرت حاکمان
	۵) باقی‌نماندن چیزی از اسلام جز نام آن

راهنمای تصحیح

الف) ← ۲ (بی‌بهره‌ماندن مردم از یک منبع مهم هدایت) (۰/۲۵)

ب) ← ۴ (میدان دادن به اندیشه‌های تقویت‌کننده قدرت حاکمان) (۰/۲۵)

ج) ← ۳ (به جایگاه برجسته رساندن افراد دور از معیارهای اسلامی) (۰/۲۵)

د) ← ۱ (منزوی شدن شخصیت‌های باتقوا و جهادگر) (۰/۲۵) (درس ۹ - صفحه ۱۱۳ تا ۱۱۶)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) سبب شد تا علاقه‌مندان به احادیث آن‌ها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند. نگهداری حدیث به این شیوه، نتایج نامطلوبی داشت که یکی از آن‌ها این است که: بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

ب) یکی از عوامل مؤثر در تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث این بود که حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، اغلب به اندیشه‌هایی میدان می‌دادند که به نفع آنان بود و قدرت آنان را تقویت می‌کرد. برخی از دنیاطلبان، برای نزدیکی به این حاکمان، احادیثی از قول پیامبر اکرم (ص) جعل می‌کردند و از حاکمان جایزه می‌گرفتند.

ج) یکی از مشکلات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پس از رسول خدا (ص) ارائه الگوهای نامناسب بود. بر این اساس حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی به دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و راهنمای مردم معرفی کنند.

د) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت به این صورت بود که پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص) جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قرب و منزلت یافتند.

نکته

در انزوا قراردادن شخصیت‌های اصیل اسلامی به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) ← ارائه الگوهای نامناسب
منزوی شدن شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) ← تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

* گزینه صحیح را انتخاب کنید.

کدام یک از سخنان پیامبر (ص) از جهت سلسله روایان حدیث، چنان محکم است که صد و ده نفر از اصحاب

رسول خدا (ص) آن را بی هیچ واسطه نقل کرده اند؟ (۵/۰ نمره)

الف) حدیث ثقلین

ب) حدیث جابر

ج) حدیث غدیر

گزینه «ج» (۵/۰) (درس ۷ - صفحه ۸۸ و ۹۰)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سخنان پیامبر (ص) در واقعه غدیر از جهت سلسله روایان حدیث، چنان محکم است که شاید کم تر حدیثی مانند آن وجود داشته باشد. صد و ده نفر از اصحاب پیامبر که در غدیر حاضر بوده اند، آن را بی هیچ واسطه ای از پیامبر نقل کرده اند. دانشمندان و تاریخ نویسان و مفسران بزرگ جهان اسلام نیز این واقعه را با مدارک زیاد در کتاب های خود آورده اند که نام ۳۵۰ نفر از آنها در کتاب «الغدیر» آمده است.

امیرالمؤمنین علی (ع) برای انجام کدام کار به قدری مصمم بود که حتی به مصلحت‌اندیشی یاران خویش توجه

نکرد؟ (۵/۵ نمره)

الف) تقسیم بیت‌المال به طور مساوی میان مردم

ب) برکناری فرمانروایانی که به شیوه پادشاهان ستمگر حکومت می‌کردند.

ج) اعتراض به فرماندار خود در بصره که در مهمانی شرکت کرده بود که فقیران در آن حضور نداشتند.

گزینه «ب» (۵/۵) (درس ۸ - صفحه ۱۰۴)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

امام علی (ع) پس از قبول خلافت از همان ابتدا به اصلاح امور اقدام کرد و در همان آغاز، فرمانروایانی همچون معاویه را که به ناحق به پست و مقام رسیده بودند و به شیوه پادشاهان و امپراتوران ستمگر حکومت می‌کردند، برکنار کرد و برای این کار چنان مصمم بود که حتی به مصلحت‌اندیشی برخی از یاران خویش نیز عمل نکرد. برخی به آن حضرت گفتند: معاویه فردی دنیاطلب و قدرتمند است و برکناری او، سبب جنگ با شما می‌گردد. فرمود: «به خدا سوگند، حتی برای دو روز نیز او را به کار نخواهم گماشت و من هیچ‌گاه همراه‌کنندگان را کارگزار خود قرار نخواهم داد.»

درس Box

(۱) تقسیم مساوی بیت‌المال میان مردم	جلوهای عدالت بی‌مانند امیرالمؤمنین (ع)
(۲) برکناری فرماندهان همراه‌کننده که به ناحق به پست و مقام رسیده بودند.	
(۳) توجه به محرومان و فقیران و اعتراض به فرماندار خود در بصره برای شرکت در مهمانی	
که فقرا حضور نداشتند.	

اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، چه اتفاقی رخ می‌دهد؟ (۵/۵ نمره)

- الف) مردم از او سرمشق می‌گیرند و به گمراهی دچار می‌شوند.
ب) دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از آنان سلب می‌شود.
ج) امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

راهنمای تصحیح «گزینه الف» (۵/۵) (درس ۵ - صفحه ۶۱)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ اگر پیامبری در اجرای احکام الهی (ولایت ظاهری) معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

درس Box

۱- دریافت و ابلاغ وحی ← دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد + امکان هدایت از مردم سلب می‌شود. ۲- مرجعیت دینی ← امکان انحراف در تعالیم الهی + از دست رفتن اعتماد مردم به دین ۳- ولایت ظاهری ← انجام کارهای خلاف دستور خدا توسط پیامبر (ص) + سرمشق گرفتن مردم از او و دچار شدن به گمراهی	<p>فرض معصوم نبودن رسول
خدا در مسئولیت‌های
سه‌گانه</p> |
|---|--|

* اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

مرجعیت دینی: (۵/۵ نمره)

۱۴

راهنمای تصحیح

پیامبر اکرم (ص) علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم (مرجعیت دینی) را نیز بر عهده داشت تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند. (۵/۲۵) و جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند. (۵/۲۵) (درس ۵ - صفحه ۵۵)

نکته

گفتار و رفتار پیامبر (ص) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و به راستی که ایشان اولین و بزرگترین معلم قرآن بوده است.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شیعه مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین (ع) را جانشین پیامبر می‌داند و از او پیروی می‌کند. (۵/۰) (درس ۸ - صفحه‌های ۹۸ و ۹۹)

رسول خدا (ص) روزی در کنار کعبه بودند که علی (ع) وارد شد. ایشان فرمودند: «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد، شیعیان و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات‌اند.»

رسول خدا (ص) در سخنان خود از کلمه «شیعه» که ترجمه آن «پیرو» می‌شود، استفاده کرد و پیروی از امام علی (ع) را سبب رستگاری دانسته است. بنابراین شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیر المؤمنین (ع) را جانشین پیامبر می‌داند و از او پیروی می‌کند.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«ذلول» به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد. (۵/۰) (درس ۴ - صفحه ۴۷)

یکی از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن، ذکر نکات علمی بی‌سابقه است. یکی از این نمونه‌ها اشاره به حرکت زمین است. قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به «ذلول» است. ذلول به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد. تشبیه زمین به «ذلول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

* به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۷ علی به چه معناست؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح « والا و بلندمرتبه (۵/۰) (درس ۱ - صفحه ۹۷)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ امیر مؤمنان علی (ع)، ده سال قبل از بعثت پیامبر در خانه کعبه به دنیا آمد. پدرش ابوطالب به پیشنهاد پیامبر (ص)، نام ایشان را «علی» گذاشت. علی به معنای «والا» و «بلندمرتبه» است.

رسول خدا (ص) چگونه به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده

کند؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی (۵/۰) (درس ۵ - صفحه ۶۰)

ولایت معنوی: رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قُرب الهی، به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست: الف) عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند. ب) به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آن‌ها در آن باشد، برآورده سازد. ج) ایشان با استفاده از این قدرت و ولایت، دل‌های آماده را نیز از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن هدایت می‌کند.

۱۹ قرآن کریم کارهای خارق العاده پیامبران را چه نامیده است؟ (۵/۰)

آیت (۵/۰) (درس ۴ - صفحه ۴۱)

راهنمای تصحیح

درجی Box

۱- از نظر قرآن، «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت است. مانند این گفتار حضرت عیسی (ع) که: «آتی قد جئتکم بآیه من ربکم ...»: «من با نشانه‌ای از پروردگارتان نزد شما آمده‌ام...» ۲- اندیشمندان اسلامی آن را معجزه نامیده‌اند زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.	کارهای خارق العاده پیامبران
--	--

په‌جور دیگه ➡ اندیشمندان اسلامی کارهای خارق العاده پیامبران را چه نامیده‌اند؟

پاسخ: معجزه

۲۰ یکی از علل فراموش شدن تدریجی تعلیمات انبیاء را بیان کنید. (۵/۰ نمره)

ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی - عدم توسعه کتابت (نوشتن یک مورد کافی است). (۵/۰) (درس ۲ - صفحه ۲۰)
تحریف تعلیمات پیامبر پیشین: به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیاء به تدریج فراموش می شد، یا به گونه ای تغییر می یافت که با اصل آن متفاوت می شد. بر این اساس، پیامبران بعدی می آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر به مردم ابلاغ می کردند.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درجی Box

الف) استمرار و پیوستگی در دعوت: پیامبران سختی ها را تحمل می کردند تا کرامت های اخلاقی میان انسان ها جاودان بماند و رذائل اخلاقی از بین برود.	علل فرستادن پیامبران متعدد
ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم: پیامبران اصول ثابت دین الهی را متناسب با درک و اندیشه مردم بیان می کردند.	
ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین: پیامبران تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر به مردم ابلاغ می کردند.	

یکی از علل «تحریف تعلیمات پیامبران پیشین» را بیان کنید. (۵/۰) (فرداد ۱۴۰۴)
پاسخ: ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی - عدم توسعه کتابت

نهایی

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مدتها هر روز صبح هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه (س) می گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می زد (۵/۰) و آیه تطهیر را می خواند. (۲۵/۰) (درس ۷ - صفحه ۹۱)

براساس آیه تطهیر ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾، تعداد خاصی از خانواده پیامبر (ص) مقام عصمت دارند و چون این تعداد خاص معصوم اند، سخن و عمل آنان، مطابق با دین و بیان کننده دستورات الهی است. پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم از این موضوع، مدتها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه (س) می گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می زد و آیه تطهیر را می خواند.

وجود شخصیت‌هایی همچون سلمان از ایران و بلال از حبشه در میان صمیمی‌ترین یاران رسول خدا (ص)

بیانگر کدام‌یک از ابعاد رهبری ایشان است؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ایجاد اخوت اسلامی (۵/۰) (درس ۶ - صفحه ۷۳)

ایجاد اخوت اسلامی یکی از ابعاد رهبری رسول خدا (ص) می‌باشد که براساس آن، حضرت برتری عرب بر غیرعرب را که از سنت‌های غلط جاهلی بود، باطل کرد. ایشان در مدینه، حکومت اسلامی را بنا کرد و به طور طبیعی، افراد پیرامون وی بیشتر از مردم مدینه و مکه بودند. اما اگر افرادی غیرعرب، ایمان می‌آوردند و در جمع مؤمنان قرار می‌گرفتند، عزت و شرافتی مانند دیگران می‌یافتند و متناسب با توانایی‌شان مسئولیت می‌گرفتند. در میان صمیمی‌ترین یاران وی، شخصیت‌هایی چون سلمان از ایران و بلال از حبشه به چشم می‌خورد که گویای توجه وی به همه انسان‌ها از هر نژادی بوده است.

درسی Box

باطل کردن برتری عرب بر غیرعرب	ایجاد اخوت اسلامی (یکی از ابعاد رهبری رسول خدا)
مؤمنان غیرعرب متناسب با توانایی‌شان مسئولیت می‌گرفتند.	
شخصیت‌هایی همچون سلمان و بلال از صمیمی‌ترین یاران رسول خدا (ص) بودند.	
مهم‌ترین ثمره: به وجود آمدن قدرتی بزرگ برای بازداشتن زورگویان از تجاوز به کشورهای مسلمان	
آیه: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾	

نیازهای برتر انسان برآمده از چیست؟ (۵/۰ نمره)

۲۳

راهنمای تصحیح >> سرمایه‌های ویژه‌ای که خداوند به انسان عطا کرده است. (۵/۰) (درس ۱ - صفحه ۷)

درجی Box

زمان مواجهه با آن: زمانی که انسان از سطح زندگی روزمره فراتر می‌رود و در افق بالاتری بیندیشد.

منشأ آن: برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به او عطا کرده است.

تضمین سعادت انسان

نتیجه پاسخ صحیح به این نیازها آرام گرفتن دل مشغولی، دغدغه و نیازها

با توجه به متن به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

فقه اسلامی یکی از پیشروان قانون‌گذاری در زمینه روابط قراردادی میان مردم به حساب می‌آید. در این بخش از آموزه‌های اسلامی احکام انواع قراردادهایی مانند خرید و فروش، اجاره، قرض‌دادن و ... آمده است. برخی این سؤال را مطرح کرده‌اند که آیا فقه اسلامی قراردادهای نوین امروزی را که در زمان معصومان وجود نداشته به رسمیت می‌شناسد یا خیر؟ برخی از متخصصان دینی در پاسخ به این سؤال گفته‌اند که با توجه به قاعده «العقود تابعه للقصد»: قراردادهای تابع و وابسته به اراده‌ها هستند» از آنجایی که قراردادهای نوین با اراده و رضایت دو طرف قرارداد منعقد می‌شوند، بنابراین اشکالی در بستن این نوع قراردادهای وجود ندارد. الف) این متن به کدام یک از عوامل ختم نبوت اشاره می‌کند؟ (۵/۰ نمره) ب) قاعده «العقود تابعه للقصد» به کدام یک از ویژگی‌های مربوط به ماندگاری اسلام اشاره دارد؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) پویایی و روزآمدبودن دین اسلام (۵/۰)
ب) وجود قوانین تنظیم‌کننده (۵/۰) (درس ۳ - صفحه ۲۹ و ۳۱)
یکی از عوامل ختم نبوت «پویایی و روزآمدبودن دین اسلام» است. یکی از ویژگی‌های اسلام که براساس آن اسلام پاسخگوی نیازهای بشر در دوره‌های مختلف است، «وجود قوانین تنظیم‌کننده» می‌باشد. این قواعد و قوانین به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. نمونه آن قاعده «العقود تابعه للقصد»: قراردادهای تابع اراده‌ها هستند» است که به سایر مقررات خاصیت انطباق داده و می‌توان براساس آن قراردادهای نوین را منطبق بر فقه اسلامی دانست.

نکته

این متن می‌تواند بیانگر «توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت» نیز باشد، زیرا نیاز به قرارداد یکی از نیازهای ثابت است اما شیوه آن یک نیاز متغیر است اما صورت سؤال‌های مطرح‌شده به گونه‌ای است که نمی‌تواند پاسخ سؤال باشد.

* به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۲۵ محتوای دعوت پیامبران در چه مواردی یکسان و در چه مواردی متفاوت بوده است؟ (۱ نمره)

راهنمای تصحیح «
محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است. در واقع همه آن‌ها یک دین آورده‌اند. (۵/۵) با این وجود، تعالیم انبیاء در برخی احکام فرعی، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است. (۵/۵) (درس ۲ - صفحه ۱۹)

نکته «
علت یکسان بودن محتوای دعوت پیامبران این بوده که همه آن‌ها مردم را به برنامه اسلام فراخوانده‌اند و محتوای این برنامه در عرصه ایمان و عمل براساس ویژگی‌های مشترک (فطرت) همه انسان‌هاست.

«تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت» به عنوان یکی از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن را توضیح دهید. (۱ نمره)

راهنمای تصحیح

در هر دوره‌ای از زمان، مجموعه‌ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به «فرهنگ» تعبیر می‌شود، مردم را کم‌وبیش تحت تأثیر قرار می‌دهد. (۲۵٪) فرهنگ مردم حجاز، آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود. (۲۵٪) با وجود این، قرآن کریم نه تنها از آن تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت (۲۵٪) و از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است. (۲۵٪) (درس ۴ - صفحه ۳۶)

نکته

سخن گفتن قرآن از: ۱- عدالت‌خواهی ۲- علم‌دوستی ۳- معنویت ۴- حقوق برابر انسان‌ها ← تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
سخن گفتن قرآن از: امور معنوی، آخرت و رابطه انسان با خدا در کنار زندگی مادی و دنیوی انسان و مسئولیت‌های اجتماعی ← جامعیت و همه‌جانبه‌بودن

رسول خدا (ص) پس از نزول آیه انذار در شرایطی که هنوز موفقیتی کسب نکرده بود، جانشین خود را تعیین

کرد. این اقدام پیامبر (ص) چه پیام‌هایی دارد؟ (۱ مورد) (۱ نمره)

راهنمای تصحیح

- ۱- جانشینی پیامبر (ص) چنان اهمیتی دارد که از همان روزهای اول دعوت باید برای مردم مشخص شود. (۵/۰)
- ۲- جانشینی پیامبر ویژگی‌هایی دارد که نمی‌توان آن را به انتخاب مردم واگذار کرد. به همین جهت باید از همان ابتدا به مردم معرفی شود تا مردم آن جانشین را بشناسند. (۵/۰) (درس ۷ - صفحه ۸۴ و ۸۵)

راهنمای تصحیح

- ۱- هر کسی به خانه آن حضرت می‌رفت، به او احترام می‌گذاشت تا آن‌جا که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می‌کرد یا بر جای خود می‌نشاند.
- ۲- هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی‌کرد.
- ۳- سعی می‌کرد تا وقتی که آن‌ها نشسته‌اند، در کنارشان باشد.
- ۴- اگر درباره آخرت حرف می‌زدند با آنان همراهی می‌کرد.
- ۵- اگر درباره خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می‌گفتند، از روی لطف و مهربانی با آنان هم‌سخن می‌شد.
- ۶- گاهی در حضور پیامبر، شعر می‌خواندند یا از گذشته خود می‌گفتند. در همه این موارد، آنان را منع نمی‌کرد، مگر اینکه کار حرامی مانند غیبت کردن از آنان سر می‌زد؛ در این موارد بود که آنان را از ادامه بحث باز می‌داشت.
- ۷- ایشان به یاران خود می‌فرمود: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.» (هر مورد (۲۵/۰) - نوشتن ۴ مورد کافی است.) (درس ۶ - صفحه ۷۰)

«آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی» از عوامل ختم نبوت را توضیح دهید. (۷/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت‌ها بوده است. (۷/۵) در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند (۷/۲۵) اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بوده که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. (۷/۵) به همین جهت می‌بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام نهضت‌های علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد. (۷/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۲۹)

سه مورد از نتایج نامطلوب «ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)» در عصر ائمه (ع) را بنویسید. (۱/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

- الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارات‌ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد. (۰/۵)
- ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند، (۰/۲۵) یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند. (۰/۲۵)
- ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند (۰/۲۵) و به ناچار سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند. (۰/۲۵) (درس ۹ - صفحه ۱۱۳)